

กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม
 วารสาร: การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม

JOURNAL

ภาพประกอบดูฟ้า
www.chiangraifocus.com

ภาพประกอบ วัดร่องขุน
www.pexels.com

ภาพประกอบอาหารเหนือ
www.chillpainai.com

“ท่องเที่ยวไทยพร้อมสู้วิกฤตโลกร้อน”

ประเทศไทยได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั่วโลก ทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสิ่งแวดล้อมและนิเวศ รวมถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด เนื่องจากประเทศไทย มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและสวยงาม ไม่ว่าจะเป็นด้านอาหารการกิน ศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ แม้การท่องเที่ยวจะสร้างรายได้อย่างมหาศาลให้กับประเทศ อย่างไรก็ตาม ภาคการท่องเที่ยวนั้นมีส่วนในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนั้นเช่นกัน

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจและทำลายความเชื่อมั่นด้านการท่องเที่ยวของประเทศ โดยในอนาคตข้างหน้าภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทยจะเผชิญกับ

1) อุณหภูมิของน้ำทะเลที่สูงขึ้นส่งผลให้น้ำทะเลมีความเป็นกรด ซึ่งทำให้เกิดปะการังฟอกขาวรุนแรงมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว

2) อุณหภูมิอากาศที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อความสะดวกสบายและสุขภาพของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกิจกรรมท่องเที่ยวกลางแจ้ง

3) ภัยแล้งที่รุนแรงมากขึ้นจะเพิ่มความกดดันในการใช้น้ำของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4) ระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลต่อการกัดเซาะชายฝั่ง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่ง

5) ฝนตกหนักและอุทกภัยในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลางจะรุนแรงมากขึ้น

การพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

แนวทางการพัฒนาและดำเนินงานเพื่อให้ภาคการท่องเที่ยวของไทยสามารถเติบโตไปได้ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนในอนาคต รวมทั้งเพื่อรักษาและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและพลิกโฉมระบบการจัดเก็บฐานข้อมูล

- สร้างขีดความสามารถและความรู้ความเข้าใจในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้แก่บุคลากรในภาคการท่องเที่ยว
- พัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับจัดเก็บข้อมูลของด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญ เพื่อใช้ในการวางแผน เช่น ข้อมูลการคาดการณ์ความเสี่ยงจากสภาพภูมิอากาศ การกระจายตัวของนักท่องเที่ยว เป็นต้น
- การปรับเปลี่ยนปฏิทินหรือเทศกาลการท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสม

2) บูรณาการแผนการปรับตัวและแผนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและแผนเชิงรุก

- ศึกษาและเก็บข้อมูลด้านการท่องเที่ยว เพื่อใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่มีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- กำหนดนโยบายหรือโครงสร้างการดำเนินงานภาคการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามเป้าหมายการมุ่งสู่สังคมคาร์บอนต่ำ

ภาพประกอบ: งานเชียงรายดอกไม้งาม ณ สวนสาธารณะหาดเชียงราย: www.chiangraifocus.com

3) ผนวกประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเข้าสู่ภารกิจและเป้าหมายของหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว เช่น

- แนวคิดการฟื้นฟูอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (GREEN RECOVERY)
- การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (SUSTAINABLE TOURISM)
- การสร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในภาคการท่องเที่ยว (TOURISM RESILIENCE)
- จัดทำโครงการนำร่อง เพื่อนำไปปรับใช้และขยายผล

ภาพประกอบโดยแปะสอ
www.chillpainai.com

กรณีศึกษา :

การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงรายมีลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูง และสภาพภูมิอากาศที่หนาวเย็น จากข้อมูลในปี 2565 เชียงรายมีนักท่องเที่ยวมาเยือนสูงถึง 5 ล้านคน และมีรายได้จากการท่องเที่ยวกว่า 34,400 ล้านบาท ซึ่งมากเป็นอันดับที่ 2 ของภาคเหนือ โดยจังหวัดเชียงรายมีประชากรราว 1.1 ล้านคน มีขนาดเศรษฐกิจ 136,975 ล้านบาท โดยประชากรส่วนใหญ่ในเชียงรายประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งมีสินค้าเกษตรที่สำคัญคือ ข้าว, ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และลำไย จุดที่ทำให้เชียงรายมีความน่าสนใจ คือการมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกจำนวนมาก มีชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านถึง 2 ประเทศ และมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างโครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่สายใหม่ เส้นทางเด่นชัย - เชียงราย - เชียงของ ที่มีมาตรฐานโครงสร้างป้องกันความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ

เชียงรายมีรายได้จากภาคการท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญ เนื่องจากมีรูปแบบของการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายจึงทำให้ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาว หากพิจารณาจาก 2 มิติ คือ ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและช่วงเวลา ที่สามารถท่องเที่ยวได้ ภาคการท่องเที่ยวของเชียงรายจะสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ภาคส่วนย่อย คือ

- 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- 2) แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น
- 3) เที่ยวได้เป็นฤดูกาล
- 4) เที่ยวได้ทั้งปี

ภาพประกอบ สิงห์ปาร์ค : www.chiangraifocus.com

ภาพประกอบ วัดร่องเสือเต้น :
www.chillpainai.com

ADAPTATION TO CLIMATE AND ENVIRONMENTAL CHANGE

ภาคการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

ปัจจัยสำคัญ :

- การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายมีความเป็นฤดูกาลสูง นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาในช่วงที่มีอากาศหนาวเย็น จึงมีความเสี่ยงต่อปัจจัยด้านสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะเมื่ออากาศหนาวน้อยลง หรือมีระยะสั้นลง ซึ่งจากการวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคต โดยใช้แบบจำลองภูมิอากาศ (Climate model) พบว่า จังหวัดเชียงรายมีแนวโน้มที่ฤดูหนาวจะมีอากาศที่หนาวน้อยลง โดยค่าเฉลี่ยรายเดือนของอุณหภูมิต่ำสุด (T-min) ในช่วงกลางคืน และอุณหภูมิสูงสุด (T-max) ในช่วงกลางวัน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดทั้งปี และมีแนวโน้มที่ฤดูหนาวจะสั้นลง โดยจะมีจำนวนวันที่มีอากาศเย็น ($<20^{\circ}\text{C}$) และวันที่มีอากาศหนาว ($<15^{\circ}\text{C}$) ลดลง รวมถึงปริมาณฝนเฉลี่ยรายปีลดลงและเพิ่มสูงขึ้นในบางพื้นที่ของจังหวัดเชียงราย ซึ่งในพื้นที่ที่มีปริมาณฝนเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น อาจทำให้พื้นที่นั้นเสี่ยงต่อปัญหาการเกิดน้ำท่วม
- แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เกี่ยวได้บางฤดูกาลได้รับผลกระทบมากที่สุด เพราะรายได้กระจุกตัวอยู่เฉพาะในช่วงฤดูหนาว
- แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นที่สามารถเกี่ยวได้ทั้งปีได้รับผลกระทบน้อยที่สุด เพราะมีการกระจายรายได้ตลอดทั้งปี ไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านสภาพอากาศ
- ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม เช่น วิกฤตการณ์ทางการเงิน โรคระบาด พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป รวมถึงการพัฒนาระบบคมนาคมและการเข้าถึงจังหวัดเชียงราย ก็มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายเช่นกัน

แนวทางการปรับตัวของ การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

1) กำหนดยุทธศาสตร์ของภาคส่วนโดยการวางตำแหน่งการตลาดใหม่ให้นักท่องเที่ยวตระหนักว่าสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายได้ตลอดทั้งปี นอกเหนือจากฤดูหนาว เช่น สนับสนุนให้ศิลปินท้องถิ่นร่วมสร้างงานศิลปะบนพื้นที่สาธารณะ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว สร้างเชียงรายให้เป็น “เมืองแห่งศิลปะ” เป็นต้น

2) พัฒนาสถานที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวในเชิงบริการ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น การเพิ่มกิจกรรม “เมืองแห่งอาหาร” หรือเทศกาลอาหาร โดยการจัดตั้งตลาดที่จำหน่ายอาหารเฉพาะถิ่น เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ให้นักท่องเที่ยวในวัดร่องขุน หรือสิงห์ปาร์ค เป็นต้น

3) พัฒนาแหล่งรายได้นอกจากภาคการท่องเที่ยว ให้กับหน่วยธุรกิจท่องเที่ยวขนาดเล็กที่มีความเสี่ยงสูง เช่น การสร้างเชียงรายให้เป็น “เมืองแห่งเกษตรและสุขภาพ” เพื่อเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายพืชสมุนไพรท้องถิ่น หรือการนำเอาสมุนไพรท้องถิ่นมาใช้ในธุรกิจความงาม สปาและนวดแผนไทย เป็นต้น

ภาพประกอบ แนวทางการปรับตัวการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

เมืองแห่งศิลปะ

สนับสนุนให้ศิลปินท้องถิ่นร่วมสร้างงานศิลปะบนพื้นที่สาธารณะ เช่น Street Art เพื่อให้นักท่องเที่ยวถ่ายรูปหรือเป็นจุด Check-in

เมืองแห่งเกษตรและสุขภาพ

พัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ สร้างเรื่องราวและกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งนำเอาพืชสมุนไพรท้องถิ่นมาใช้ในการนวดแผนไทยและสปา

เมืองแห่งอาหาร

จัดตั้งตลาดเช้าหรือตลาดคนเมืองที่มีการจำหน่ายอาหารเฉพาะถิ่น/อาหารพื้นเมืองเพื่อสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ให้นักท่องเที่ยว

เมืองแห่งการจัดประชุมและนิทรรศการ

พัฒนาจังหวัดเชียงรายให้เป็นจุดหมายปลายทางทั้งก่อน-หลังการจัดประชุม โดยสร้างจุดขายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มาเข้าร่วมการประชุมที่จังหวัดใกล้เคียง

เมืองแห่งดอกไม้

ศึกษาและปลูกพันธุ์ดอกไม้ที่เหมาะสมในแต่ละฤดูกาลจัดทำข้อมูลเส้นทางชมดอกไม้เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถชมดอกไม้ได้ตลอดทั้งปี

แหล่งอ้างอิง

1. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน https://www.thai-german-cooperation.info/wp-content/uploads/2021/06/06-GIZ-FACTSHEET-6CCandtourism_final.pdf
2. การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย https://www.thai-german-cooperation.info/wp-content/uploads/2021/06/05-GIZ-FACTSHEET-5Chiangrai_final.pdf
3. เชียงราย เมืองรองดาวรุ่งที่น่าจับตามอง <https://www.longtunman.com/49751>